

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Лиляна Русанова

за дисертационен труд на тема:

„СИСТЕМИ И МОДЕЛИ ЗА СОЦИАЛНА ЗАЩИТА В БЪЛГАРИЯ (1944 - 1989)“

Автор: Александър Христов Христов

за присъждане на образователна и научна степен “доктор”

по професионално направление

3.4. Социални дейности (История на социалната работа)

1. Данни за автора на дисертационния труд

Александър Христов завършва бакалавърска и магистърска степен в Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. През периода 2016-2019 г. е докторант във Факултет по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“ по професионално направление 3.4. Социални дейности (История на социалната работа). Дисертационният труд е обсъден на заседание на катедра «Социална работа» във Факултета по педагогика и е насочен за защита.

2. Анализ на дисертационния труд

Проблемите на социалната защита в българското общество през периода 40-те-80-те години на миналия век са слабо изследвани от научната общност, което налага необходимостта от обективен преглед и изясняване на цялостния процес на функциониране на социалната политика в България. Отчитайки тази необходимост, в рамките на дисертационното изследване, докторант Александър Христов реализира ретроспективен анализ на моделите за социалната защита в България и на основата на достъпни исторически извори акцентира върху социалното законодателство, дефиниращо механизмите и функционирането на защитните системи (социално осигуряване и социално подпомагане), както и върху конкретните практически инициативи и действия. Реализираният анализ, основан на проучване на основни исторически извори, нормативни документи и достъпната литература, ясно очертава натрупания опит в изследваната проблематика, но може да намери приложимост при бъдещото формулиране на социално-защитната мрежа в България.

Дисертационното изследване се основава на 41 исторически извора, 23 закона, 16 постановления, 42 указа, 18 наредби, както и на множество правилници, заповеди и указания, които регламентират дейността и начините на функциониране на социалното осигуряване и социалното подпомагане през изследвания период. Всичко това демонстрира способностите на автора да анализира и да интерпретира процесите и събитията в тяхната

взаимосвързаност и динамика, да реализира теоретична реконструкция, да използва документални и архивни материали. Цялостният прочит на дисертацията показва висока литературна осведоменост на автора, тъй като дисертационното изследване се позовава на 113 литературни източници, от които 103 на кирилица и 10 на латиница. Съдържанието е онагледено чрез 25 фигури и четири таблици. На основата на актуалността на разглеждания проблем, както и на коректно направения анализ докторантът демонстрира не само добро познаване на проблема, но и много добри умения за теоретичен анализ, сравнение и обобщения.

Дисертационният труд е с общ обем от 184 стр. и включва увод, три глави, заключение, извори, нормативни актове и документи, библиография и декларация за авторство.

В увода се съдържа теоретичната постановка на изследването. Ясно са посочени актуалността и значимостта на изследването, дефинирана е хронологическата рамка и периодизацията на изследвания период. По компетентен начин е изградена цялостна концептуална рамка – обект, предмет, цел, задачи, методология на изследването и основната теза. Основните компоненти на рамката са ясно дефинирани, което допринася за фокусиране на изследването и добрата организация на дисертационния труд.

Първа глава е посветена на общественото подпомагане в държавната политика на България. Анализът е насочен към наредбата – закон за обществено подпомагане, който формулира дизайна на провежданата социална политика в периода от 30-те до средата на 40-те години на XX в. Александър Христов прави обоснования извод, че чрез закона се *„поставят основите, върху които в последствие се изгражда социалната държава. Макар и не дотам свършен, законът въплъщава идеята за социалната роля на държавата и нейната отговорност, основавайки се на исторически утвърдените се общочовешки принципи за взаимопомощ и милосърдие“*.

Във втора глава се проследяват основните процеси и направления в развитието на социално защитните мрежи през периода 1944 г.–1948 г. Приведени са достатъчно аргументи за установяването на държавата като *„единствен и основен доставчик на социални услуги в относително затворена (капсулиращата се система/модел), която задава новите насоки за бъдещото развитие на социалната защита“*. В тази глава, освен много добри умения за анализ, докторантът е демонстрирал и умения за обобщаване на еволюцията, специфичните особености и сложните взаимовръзки, установени на системно и между системно ниво в социално защитната система на българското общество.

Третата глава разглежда специфични форми и модели в социално защитните системи на България, в това число практическите действия в областта на безработицата, социалната защита на младежите и редица ограничения в областта на осигурителната защита. Докторантът посочва, че провежданата от държавата социална политика се характеризира с антисоциален характер.

В заключението на дисертационния труд се правят основни изводи и обобщения, както по отношение на цялостния исторически анализ, така и по отношение на основните специфики на всеки един от етапите, които са анализирани.

Дисертационният труд е самостоятелно дело на докторанта.

Авторефератът представя адекватно дисертационното изследване.

3. Научни приноси

Изведените научни приноси имат теоретичен характер и напълно отразяват постигнатите резултати. Напълно приемам формулираните приноси и отстоявам виждането, че дисертационния труд осветлява моделите и системите за социална защита в областта на социалното осигуряване и общественото подпомагане. Обогатена е научната литература в областта на социалното подпомагане и коректно и адекватно е проследена цялостната еволюция на провежданата социална политика.

4. Публикации по темата на дисертационното изследване

Докторантът представя общо 5 научни публикации, които са по темата на дисертационното изследване. Те адекватно представят отделните етапи от работата на автора върху дисертационното изследване.

5. Заключение

Представеният за защита дисертационен труд е резултат от осъществен исторически анализ, на основата на който са осветлени отделни и слабо проучени аспекти на социалната защита в България. Трудът е добре структуриран, изложението е последователно и логически непротиворечиво и демонстрира подчертания интерес и ангажираност на докторантът към изследваната проблематика.

Представените дотук обстоятелства ми дават основания с убеденост да декларирам, че дисертационният труд притежава всички необходими качества на такъв тип научна разработка и предлагам на уважаемото жури да бъде присъдена на **Александър Христов Христов научната и образователна степен „Доктор” по професионално направление 3.4. Социални дейности (История на социалната работа).**

18.02.2020г.

доц. д-р Лиляна Русанова